

## W.O.2 LANAKEN-VERGETEN VELDGRAVEN.

Een veldgraf is een provisorisch gegraven graf van een soldaat, op de plek of in de buurt van waar hij omgekomen is. De omstandigheden zoals bv. tijdens een offensief lieten op het moment niet toe om deze op een kerkhof te laten begraven al dan niet met militaire eer.

Ook in Lanaken waren er verschillende veldgraven waarvan ik er hier enkele nader belicht.

Op 13 april 1962 schrijft burgemeesters Xavier de Mérode een brief<sup>1</sup> naar het ministerie van Binnenlandse zaken, Dienst van de identificatie en teraardebestelling van de slachtoffers van de oorlog waarin deze meldt dat een inwoner der gemeente Gellik hun in de kennis heeft gesteld van feit dat er nog twee Duitse militairen, gesneuveld tijdens de bevrijdingsgevechten in de eerste helft van september 1944, begraven werden op het grondgebied te Lanaken en dat deze er nog steeds liggen.

De graven zouden zich bevinden op een akkerland, gelegen achter de woning van de heer Herman Urlings , Smeetsstraat 3. Dit werd na onderzoek door de plaatselijke politie bevestigd, ook door enkele getuigen waarbij een van de getuigen zich nog de namen herinnerde zoals deze voortkwamen op de kruisjes.

De burgemeester vraagt om de bevoegde instanties hiervan kennis te geven met het oog op de ontgraving van deze oorlogsslachtoffers.



*(Voorbeeld van 2 veldgraven van Duitsers met berkenhouten kruisjes)*

---

<sup>1</sup> Brief -I.776.I A.62/300

Eén van de getuigen was Gerard Timmermans uit de Berkenstraat te Gellik. Hij was knecht op de kiewithoeve bij Gertrude Sampers en had destijds zelfs de namen, de geboortedatum en functie/graad genoteerd zoals die voortkwamen op de Berkenhouten kruisjes. Hij verklaarde dat die er met dik blauw potlood opgeschreven waren, dat het om diepe graven ging die vervolgens waren omheind met paaltjes en pikkeldraad maar die even nadien spoorloos verdwenen waren.

Naast de gemeente Lanaken werden ook de gemeente Gellik en de Rijkswacht verwittigd alsook mevrouw Marie Delwaide, voorzitter van het Rode Kruis afdeling Lanaken.

#### Wie waren die Duitse militairen ?

Het gaat om volgende personen.

SCHANZE HANS – Unteroffizier – geboren te Melsungen op 12 aug 1917.

DÜBEL KARL – Kanonnier – geboren te Duisburg op 26 Jan 1911.

Beiden werden herbegraven op de Duitse militaire begraafplaats “Kattenbos” te Lommel waar ze nog steeds rusten, weliswaar niet meer naast elkaar, ondanks dat ze samen opgegraven werden te Lanaken. Een plausibele reden is dat het soms gebeurde dat een Duitse vrouw in haar laatste wilsbeschikking had laten vastleggen dat zij bij haar overlijden samen met haar echtgenote wenste begraven te worden en omdat burgers niet worden bijgezet op een militair kerkhof, werd de militair ontgraven en overgebracht om dan samen bij zijn echtgenote herbegraven te worden. Dit gebeurde eerder uitzonderlijk.

De plaats van het lege graf te Lommel word dan ingenomen door de eerste die daar toekomt. Op de fiches van de gesneuvelde Duitsers uit Lanaken, die ver van volledig zijn staat wel de datum van overlijden nl. 8 Sept 1944, maar niet de datum van overbrenging naar Lommel. En op de fiche van Karl Dübel staat zelfs dat deze ontgraven is geweest te Rijkevorsel. Na onderzoek in samenwerking met de heemkundige kring te Rijkevorsel<sup>2</sup> kan ik bevestigen dat er daar geen Duitse militair met die naam gesneuveld is en dat het om een administratieve fout moet gaan, temeer omdat de naastliggende graven wel van Duitsers zijn die gesneuveld zijn te Rijkevorsel. Het is mijn inziens dan ook onmogelijk dat de heer Timmermans die de namen en andere gegevens genoteerd heeft zoals die door de Duitsers te Lanaken op de berkenhouten geschreven werden, deze in het geval van Dübel Karl foutief zouden zijn.

Wel vermeld de fiche van Dübel Karl zijn eenheid en dat is ST.B/ A.B. un. A.A. 76 en dat hij grenadier was terwijl de heer Timmermans Kanonnier genoteerd had. Dit laatste lijkt waarschijnlijker omdat de afkorting van zijn eenheid staat voor 76ste Staffel Batterie / Artillerie Bataljon und Ausbildungs Abteilung en deze eenheid uitgerust met kanonnen nu eenmaal kanonnières heeft.

Belangrijk om weten is dat in deze fase van de oorlog en ten gevolge van de steeds maar groter wordende verliezen bij de Duitsers er veel werd samengevoegd en gereorganiseerd waardoor er troepen ontstonden bestaande uit militairen uit ontbonden eenheden.

Sommige soldaten werden tijdens de gevechten afgesneden van hun eenheid en waren zonder duidelijke richtlijnen enkel bekommerd om zo snel mogelijk de heimat te bereiken.

De soldaten die Lanaken in september 1944 aandeden kwamen dan ook uit de meest uiteenlopende eenheden.

---

<sup>2</sup> De lijst van gesneuvelde Duitsers te Rijkevorsel vermeld 139 namen plus 36 niet geïdentificeerde lichamen.

Schanze No

NOM ..... Nationalité Allemande  
 NAAM ..... Nationaliteit Duitse

Prénoms .....  
 Voornamen ..... **Hans Jakob**

Grade ..... Uffz. No matricule .....  
 Graad ..... Stammnummer

Corps ou service .....  
 Korps of dienst

Né le ..... 12.8.17 Melsungen  
 Geboren de

Domicilié à .....  
 Wonende te

Epoux de .....  
 Echtgenoot van

Fils de .....  
 Zoon van

et de .....  
 en van

Décédé le ..... 8.9.44  
 Overleden op

à .....  
 te

Exhumé de ..... Lanaken  
 Ontgraven te

Transféré le ..... à LOMMEL  
 Overgebracht op ..... naar

Tombe Nr .....  
 Graf Nr ..... **Block 57 - 80**

147/57/10000 Str.



Dübel No

NOM ..... Nationalité Allemande  
 NAAM ..... Nationaliteit Duitse

Prénoms .....  
 Voornamen ..... **Karl**

Grade ..... Gren. No matricule ..... -2737-  
 Graad ..... Stammnummer

Corps ou service ..... St.B./ A.B.un.A.A. 76  
 Korps of dienst

Né le ..... 26.1.11 Duisburg  
 Geboren de

Domicilié à .....  
 Wonende te

Epoux de .....  
 Echtgenoot van

Fils de .....  
 Zoon van

et de .....  
 en van

Décédé le ..... 8.9.44  
 Overleden op

à .....  
 te

Exhumé de ..... Rijkvorsel/Belg.  
 Ontgraven te

Transféré le ..... à LOMMEL  
 Overgebracht op ..... naar

Tombe Nr ..... P.53 - 683  
 Graf Nr

147/57/10000 Str.



( afbeelding Fiches ter beschikking gesteld door - Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge te Lommel<sup>3</sup>.)

<sup>3</sup> Met dank aan educatief medewerker Guy Cardeynaels.

### Wat gebeurde er op 08 sept 1944.

In die periode klonk het langer hoe meer naderend kanongebulder en dat de geallieerde op komst waren daar twijfelde niemand meer aan. Ook sloeg bij de Duitsers de zenuwachtigheid toe. Geen spoor meer van de zelfverzekerde blikken op hun gelaat zoals op 10 mei 1940 toen ze ons land voor de 2<sup>de</sup> keer binnenvielen. In plaats daarvan waren onzekerheid en zelfs angst af te lezen in hun ogen. Een onbekend auteur verbonden aan Huize St. Lambertus te Lanaken schrijft in zijn dagboek<sup>4</sup> over de 8<sup>ste</sup> september het volgende.

*Dezen morgen loopt het dorp weer vol soldaten, echt tuchteloze mannen, die om niets méér bekommerd schijnen te zijn dan om maar spoedig de Duitse grens te bereiken. Met de mitrailleur of het geweer voor de borst lopen ze de huizen af om fietsen, paarden en karren af te dwingen. Vele mensen kunnen hen niet gerieven, omdat ze hun fietsen verstoep en hun paarden in veiligheid gebracht hebben. Vele andere echter worden op straat verrast en worden verplicht om hun eigendom af te staan. Wij ook leveren één van onze fietsen, terwijl de 3 andere zorgvuldig werden weggeborgen. Rond den middag trekken ze op richting kanaal. Ze logeren niet meer in de scholen van het dorp, maar nemen hun intrek bij de paters aan de statie om dicht bij hun loopgraven te zijn. Dezen morgen is er duchtig jacht gemaakt op jonge mannen om ze voor de arbeid op te eischen, maar de meeste waren de boschen in, eenigen uit de buurt hadden zich verscholen in de struiken van onzen hof.*

Laurent Pepels<sup>5</sup> molenaar van beroep en handelaar in veevoerders had een zaak op de hoek van de Besmerstraat 12 en de Theresiasteeg. Ook deze had zijn paardje<sup>6</sup> uit vrees voor opeising in veiligheid gebracht en dit verstoep in een schuur gelegen langs de Bosstraat. Door zijn gehinnik verraadde het dier zijn schuilplaats aan een passerende Duitse patrouille waardoor het alsnog werd aangeslagen. In de Smeetsstraat hadden de Duitsers een veldkeuken ingericht die moest instaan voor de bevoorrading van voedsel voor de manschappen die in ijtempo verdedigingswerken aan het uitvoeren waren o.a. langs het kanaal. Hierbij maakte men gebruik van het paardje. Op 8 sept keerde het paardje met kar terug met achterop de ontzielde lichamen van zijn 2 voerders. Beiden vertoonde een schotwonde in het hoofd. Vervolgens werden deze begraven achter de woning van Herman Urlings op een akkerland aan de voet van een kastanjeboom.

---

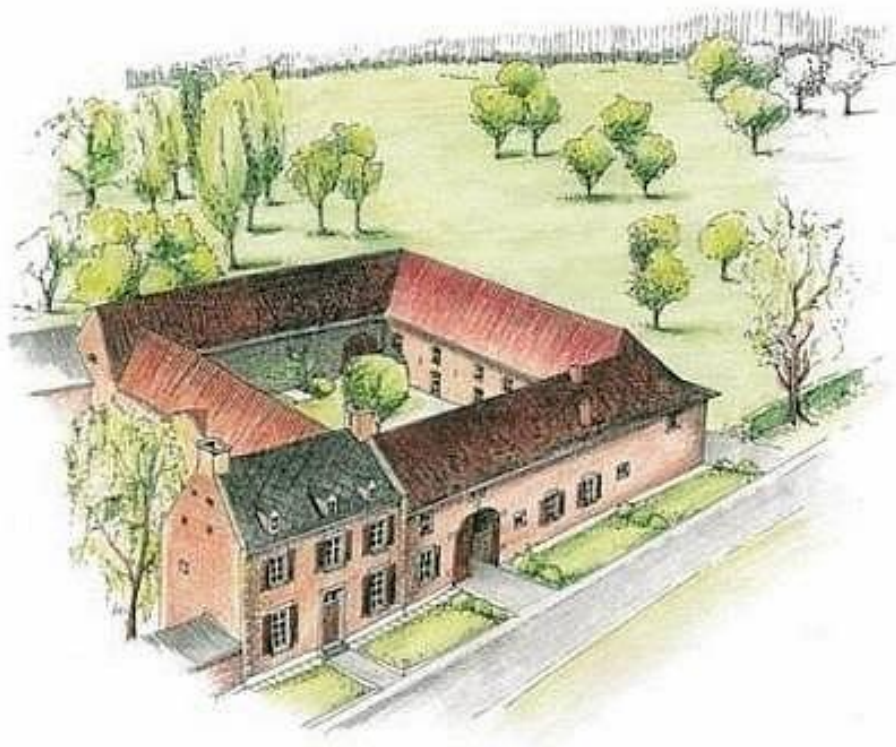
<sup>4</sup> Dagboek van de Tweede Wereldoorlog te Lanaken - Uit de Kroniek van Huize St.-Lambertus, Jean Maenen

<sup>5</sup> Peppels Laurent-Antoine geboren op 8 augustus 1902 te Lanaken was gehuwd met Stulens Maria-Catharine geboren te Zutendaal op 12 februari 1910.

<sup>6</sup> Het dossier oorlogsschade (6002711) vermeldt dat het om een pony van 11 jaar oud ging alsook bijhorend getuig voor een lichte kar met 2 wielen. Ook had hij op bevel van de kommadantur in mei 1940 zijn jachtwapen (kal.12) moeten inleveren. Hiervoor krijgt hij geen vergoeding omdat dit niet bestemd is voor beroepsdoeleinde. Ook nemen de Duitsers op 06 september 1944 een damesfiets in beslag waarvoor zij een afgiftebewijs geven. Hiervoor krijgt hij wel een vergoeding omdat hij kan aantonen dat hij deze nodig heeft om klanten te bedienen. Zijn fiets, paardje evenals getuig heeft hij nooit meer terug gezien.



*(kastanjeboom waar de veldgraven waren met op de achtergrond de Kiewithoeve)*





*(luchtfoto V.S. Casey Jones nr. 537 genomen op 14 juli 1945. ©onder de radar- Provincie Limburg- Universiteit Gent )*

Duidelijk te zien en in tegenstelling tot nu, nauwelijks enige bebouwing .

1. Kiewithoeve. Kiewithstraat nr. 61.
2. Kastanjeboom waar de veldgraven stonden.
3. Woning Herman Urlings – Toen Smeetsstraat 3 nu nr. 41.
4. Woning Jacobs waar een veldkeuken was ingericht – nu Smeetsstraat nr. 53.
5. Schuur waar paardje verborgen werd – hoek Bremstraat, Bostraat nu woning nr. 116.

Dit verhaal over de omstandigheden werd mij verteld door Harry De Blier eveneens woonachtig in de Smeetstraat en latere gebuur van Herman Urlings met wiens zoon Jules hij zeer goed bevriend was. Jules vertelde hem tevens dat ze bij hun thuis in een schuins toelopend gedeelte van het dak een geheime schuilplaats hadden waar al eens een bemanningslid van een gevallen vliegtuig verstopt werd alsook ontsnapte krijgsgevangenen uit de mijn . Een van die ontsnapte krijgsgevangenen was een Russisch officier die ook een begenadigd tekenaar was. Deze had vader Herman<sup>7</sup> zo natuurgetrouw bij de Leuvense stoof getekend dat het wel een foto leek. Uit vrees dat de Duitsers die te pas en te onpas binnenkwamen en daar omtrent vervelende vragen zouden stellen werd deze tekening verstopt in een houten kistje en begraven in de tuin. Na de oorlog moesten zij echter met spijt vaststellen dat de elementen van de natuur iets te grondig hun werk hadden gedaan.

Wie de 2 Duitsers omgebracht heeft wist niemand en heb ik ook niet kunnen achterhalen. Alleszins gebeurde het niet tijdens de bevrijdingsgevechten want die vonden pas een kleine week later plaats. Waren het mensen van het verzet die in de euforie van een nakende bevrijding al gehoor gaven aan de oproep om het de Duitsers zo moeilijk mogelijk te maken en waarbij ze al overgingen tot deze actie? Op 3 september 1944 schreef de bevelhebber van het geheim leger te Limburg, Tony Lambrechts<sup>8</sup> een brief gericht aan zone II (Rekem-Bilzen) waarin reeds opgeroepen word tot actie.



*(Tony Lambrechts)*

---

<sup>7</sup> Het is mij niet bekend of Herman Urlings hiervoor achteraf de nodige erkenning heeft gekregen. Wel was in de omgeving het verzet erg nadrukkelijk aanwezig. Van Gertrude Sampers is geweten dat zij in haar hoeve waar niettegenstaande de Duitsers er waren ingekwartierd zij er ook bemanningsleden van gecrashte vliegtuigtuigen wist te verbergen. Ook Charles Geeraerts (Pannenstraat) heeft o.a. maar liefst 18 bemanningsleden geholpen (brief Rudolf Van Reempst Bevelhebber B.N.B afdeling Lanaken– 18 april 1945.

<sup>8</sup> Tony Lambrechts, Leutenant-kolonel van de gewapende weerstand, Leutenant Inlichtingen actie agent. De familie Lambrechts uit Wijer werd bijzonder zwaar getroffen tijdens de tweede wereldoorlog. Tony Lambrechts zelf verloor twee broers Louis en Edmond en z'n vader Theo bij de overval op het hoofdkwartier van het Geheim Leger te Zelem op 30 juni 1944. Een oudere broer, René Lambrechts, sneuvelde bij de overval op de Hasseltse gevangenis op 10 juni 1944. Die overval te Zelem kostte het leven aan zeven weerstanders. Een vijftal anderen werden gevangen genomen. Tony Lambrechts kon samen met een andere Hasselaar Guillaume Claes ontsnappen. Als ondergedoken weerstander bleef hij evenwel de organisatie verder leiden. Een zuster, Augusta Lambrechts, belandde in een concentratiekamp en kwam als een gebroken vrouw terug. lees ook <https://www.taskforliberty.be/wp-content/uploads/2022/01/Operaties-Geheim-Leger-Limburg-september-44-1.pdf>

*L.B.C. I aan Z.O. II Rekem-Bilzen*

*Dezen avond om 19.15 u is het bevel gegeven aan al de secteurs van Limburg om hunne refuge aanstonds te vervoegen. De naam uwer refuge en die der anderen is ook gisteren 3.9.44 nog veranderd geworden en den naam der reguge Rekem is nu l'Abeille, die van Bilzen noemt nu Boudon (Hommelbij). Dit is werkelijk de Officiële naam. Dus uwe mannen moeten allen direct de refuge vervoegen en gereedhouden voor:*

*a) ontvangen van parachutages aan manschappen en wapens.*

*b) De guerrillaoorlog is officieel afgekondigd en moet van af nu met alle mogelijke middelen gevoerd worden. Onmiddellijk. Vooral op Duitse voertuigkolonnes, nagels, eerste wagens, oponthoud enz.*

*c) Al de wegwijzers moeten volledig in harrewar gebracht worden en zoo gehouden.*

*d) De sabotages die nog nutig zijn gedaan doch moeten wij vanaf nu de Duitsers beletten van vernielingen te doen.*

*e) De koolmijnen moeten beschermd worden door het plaatsen van bijzondere ploegen die niet mogen toelaten dat de Duitsers onze industrie vernietigen. Dit bevel is zeer ernstig.*

*De mannen moeten hunner salopetten hebben. Verdeel ze tusschen Rekem en Bilzen. In Tongeren zijn er 1.800. Neem er 1.500 van. De driekleurige band moet op de mouw en op de muts aangenaaid zijn. De refuge-overste moeten vanaf dit ogenblik het initiatief in handen nemen. Zorg dat uw parachutagemateriaal in orde is (Lampen). Vergeet niet dat er manschappen in uwe refuge zullen vallen. Onthoudt goed de messages.*

*Wanneer ze zeggen, op radio Londen, eerst voici "Torquemada" L'abeille je repète L'abeille est un animal" enz. dan krijgt ge parachutage. Zorg voor een strenge discipline.*

*De mannen die binnen de 24 uur en dus voor dinsdag 18 uur de refuge niet hebben vervoegd, zijn deserteurs en worden als vijanden behandeld. Houdt de plaats der refuge geheim. Er mogen geen vrouwen en kinderen naar de refuge komen want de man die het verraden heeft aan zijn familie wordt gefusilleerd*

*Vooruit zone II. Doe uw volle plicht. Valt de vijand aan.*

Mogelijk heeft de laatste zin sommige al doen besluiten om over te gaan tot liquidatie van de twee Duitsers.

Een actie die nochtans ver strekkende gevolgen kon hebben en niet in het minst voor de lokale bevolking. Vanaf het begin maakte de Duitsers het duidelijk dat burgers zich niet dienden in te laten met militaire aangelegenheden en het doden van een Duitse soldaat door een burger of iemand die zich niet kenbaar had gemaakt aan de hand van een uniform dit voor hun gelijk stond aan moord. Indien de dader(s) niet gevat werd(en) ging men over tot represailles waarbij vooral de plaatselijke bevolking het moest ontgelden en onschuldige slachtoffers geëxecuteerd werden.

Maar op dit moment had men andere zorgen. De verhalen en aanzicht van de vluchtende, terugtrekkende troepen die nu dagelijks Lanaken aandeden voorspelde voor deze niet veel goeds.



Gelukkig werd Lanaken op dat ogenblik van verder onheil bespaard al zijn er plaatsen in Limburg waar het op de laatste moment nog flink mis liep<sup>9</sup>.

Kort na de bevrijding, die voor Lanaken op 14 september 1944 gebeurde, waren de kruisjes plots verdwenen en raakten deze veldgraven in de vergetelheid.

De ellende was nog niet voorbij.

Het is niet omdat de bezetting gedaan was dat de miserie voorbij was. De brug aan de sluis te Neerharen was nu een doel dat de Duitsers graag vernietigd hadden gezien en bijgevolg werden er regelmatig aanvallen uitgevoerd door de luchtwaffe. Bij een aanval in de nacht van 31 december 1944 op 01 januari 1945 trof een bom niet de brug maar wel de woning van het gezin Pelsers-Libert zo'n 2 km verder gelegen langs het kanaal te Rekem waarbij er 2 dodelijke slachtoffers te betreuren vielen.



*(Woning langs de Zuid-Willemsvaart waar links daarvan een bom viel.)*



1. Woning gezin Pelsers- Libert.
2. Sluis te Neerharen.
3. Abdij van Hocht waar rondom ook verschillende bommen vielen. Op de laan voor deze abdij crashte een Junkers Ju 87.

<sup>9</sup> Slechts één voorbeeld - op 11 september 1944 executeerden de terugtrekkende Duitsers ter hoogte van het Lindeboomke te Oplabbeek 6 onschuldige burgers. Dit was een vergelding voor een schermutseling met het verzet eerder in Louwel waarbij aan de Reyskenshoeve ook nog eens 7 verzetsstrijders sneuvelde.

Diezelfde dag nog schrijft burgemeester Charles Delwaide te Rekem een brief<sup>10</sup> naar de provincie gouverneur om dit droeve voorval te melden.

*Weledele Heer Gouverneur,*

*Op 1<sup>ste</sup> januari 1945, te drie ure s'morgens werden alhier bommen uitgeworpen, waarby twee personen gedood werden namelyk:*

- 1. Libert, Cornelia, Margaretha, geboren te Visé, den 28 oktober 1924, echtgenote van Pelsers, Jan-Hubert.*
- 2. Pelsers, Petronille, Elisabeth, geboren te Rekem, den 5 juli 1944, dochter van nr.1*
- 3. Werden gewond Pelsers, Jean-Hubert, geboren te Uikhoven den 7 januari 1924.*

*De houten barak waarin deze families vertoefde werd totaal vernield, alle huismeubelen werden vernield, en zeven schapen kwamen om.*

*Het huis bewoond door madame Libert-Wilkin, werd ook zwaar beschadigd, en haar huismeubelen werden ook gedeeltelijk vernield.*

*De overheden hebben alle maatregelen getroffen voor steun aan de geteisterde.*

*Aanvaard, Mynheer de gouverneur, de uitdrukking myner oprechte hoogachting.*

*De Burgermeester.*

Toen Marie Wilkin<sup>11</sup> stierf op de gezegende leeftijd van 92 jaar was het haar wens om bijgezet te worden in het graf van haar dochter en kleinkind die haar veel te vroeg ontvallen zijn. Tijd heelt dus niet altijd alle wonden !



*(Begraafplaats te Rekem)*

<sup>10</sup> Provinciaal Archief doos 13.

<sup>11</sup> Wilkin Marie Elisabeth Henriëtte ° Wonck 30 mei 1903 – geh. Libert Leopold Sylvain ° Leuven 25 okt 1898

De vraag is, wie voerde de aanval uit ?

De luchtwaffe maakte hierbij vooral gebruik van de gevreesde Junkers Ju 87 gevechts duikbommenwerper beter bekend als Stuka (afkorting van Sturzkampfflugzeug) waar Lanaken bij de inval op 10 mei 1940 al op een pijnlijke manier kennis mee had gemaakt toen deze een moorddadige aanval inzetten op de kazerne "De Caritat de Peruzzis"<sup>12</sup>.

Die nacht vloog de Junkers JU 87 D code V8+ND behorende tot NSG Nr.1 (Nacht Schlacht Gruppe) richting de sluis van Neerharen bemand door Fähnrich (kandidaat Officier) Joachim Klein aan de stuurknuppel en Uffizier Johan Dudeck aan het achterwaarts gericht machinegeweer<sup>13</sup>.



*(Illustratie van Matthew Laird Arcred – van dit toestel zoals toen ingezet)*

Eveneens in het luchtruim aanwezig was de Engelse nachtjager Havilland Mosquito MM 569 'J' behorende tot 604 Squadron, bemand door Flight Officer Beaumont en Flight Luitenant Cross<sup>14</sup>.



<sup>12</sup> Kazerne de Caritat de Peruzzis te Lanaken, September 1939 – 10 mei 1940 – Jean Maenen uitgave 2013 ter gelegenheid van 70 jaar K.G.O.S.S.U.

<sup>13</sup> De piloot is niet altijd de hoogste in rang – Wel heeft de hoogste in rang de leiding.

<sup>14</sup> Die nacht schiet dit duo nog een 2<sup>de</sup> Stuka neer – deze crasht te Daniken bij Geleen waarbij ook de 2 bemanningsleden omkomen nl. Ogfr. Herbert Müller en Uffz. Franz Seidermann. Lees ook „If You Want Peace – Prepare for War” History of 604 Squadron by Ian Whit, P.184

Deze krijgen de Stuka in het vizier en het combat<sup>15</sup> rapport vermeld het volgende.

*We opende het vuur op een afstand van 800 voet (+/- 260 meter) op een langzaam bewegend doel (Ju87) welke zich op 5000 voet (+/- 1660 meter) bevond. De eerste salvo met de boordwapens raakte de vleugels en romp van het toestel. Het toestel (Ju87) dook weg en we vuurde nogmaals op het duikend vliegtuig op een hoogte van 4000 voet (+/- 1,3 kilometer). De linkerkant van het toestel werd geraakt. Na de laatste salvo ontstond er een motorbrand. Voor het toestel crashte raakte het eerst nog enkele boomtoppen – de midden sectie branden uit.*

Het toestel stort neer op de laan naar de Hocht en beiden bemanningsleden overleven de crash niet, werden ter plaatse begraven en kregen dus ook een veldgraf.

Enkel het lichaam van Fhr. Joachim Klein kon geïdentificeerd worden. Wetende dat bij de crash de midden sectie van het toestel is uitgebrand en dat daar Uffz. Johann Dudeck zat is het mogelijk dat het lichaam van deze zodanig verminkt/verbrand was waardoor er geen identificatie mogelijk was. Deze laatste is te Lommel herbegraven als "Ein Deutsche Soldat." Omdat niet altijd gegevens werden bijgehouden zoals plaats van opgraving of datum is hij nu dus officieel nog altijd vermist<sup>16</sup>.

Op de fiche van Fhr. Joachim Klein die wel vrij volledig is ingevuld vinden we, plaats van opgraving "Hocht" alsook de datum van overbrenging en die is 01 jun.1948.

Hieronder volgt een lijst van Duitsers op datum van overlijden waarvan we zeker zijn dat deze in September 1944 te Lanaken gesneuveld zijn. Bl. staat voor blok (Vak).

01. 08 Sept – Schanze Hans, 27 jaar Bl. 57 Graf nr. 80
02. 08 Sept – Dübel Karl, 33 jaar, Bl. 53 Graf nr. 683
03. 10 Sept - Veltrup Jozef, 31 jaar, Bl. 25 Graf nr. 178
04. 11 Sept – Winz Johannes, 31 jaar, Bl. 25 Graf nr. 181
05. 11 Sept – Porath Herbert, 34 jaar, Bl. 25 Graf nr. 179
06. 11 Sept – Kluth Adolf, 33 jaar, Bl. 25 Graf nr. 182
07. 12 Sept – Ebner Franz, 18 jaar, Bl. 25 Graf nr. 169
08. 12 Sept – Schöne Alfred, 19 jaar, Bl.25 Graf nr. 265
09. 13 Sept – Kölling Karl-Heinz, 18 jaar Bl. 25 Graf nr. 180
10. 14 Sept – Keim Anton, 22 jaar Bl. 25 Graf nr. 185
11. 15 Sept – Sticksel Bruno, 18 jaar Bl. 25 Graf nr. 177

1945

12. 01 Jan - Klein Joachim, 25 jaar, Bl. 25 Graf 177
13. 01 Jan – Dubeck Johan, leeftijd ??? Bl. 25 Graf 183 ???

Op de fiches van Herbert Porath , Adolf Kluth en Joachim Klein staat de datum van overbrenging en die is 01 Jun 1948. Naast het graf van Adolf Kluth (nr. 182) ligt links een persoon begraven wegens toen niet identificeerbaar als " Ein Deutsche Soldat"(nr. 183).

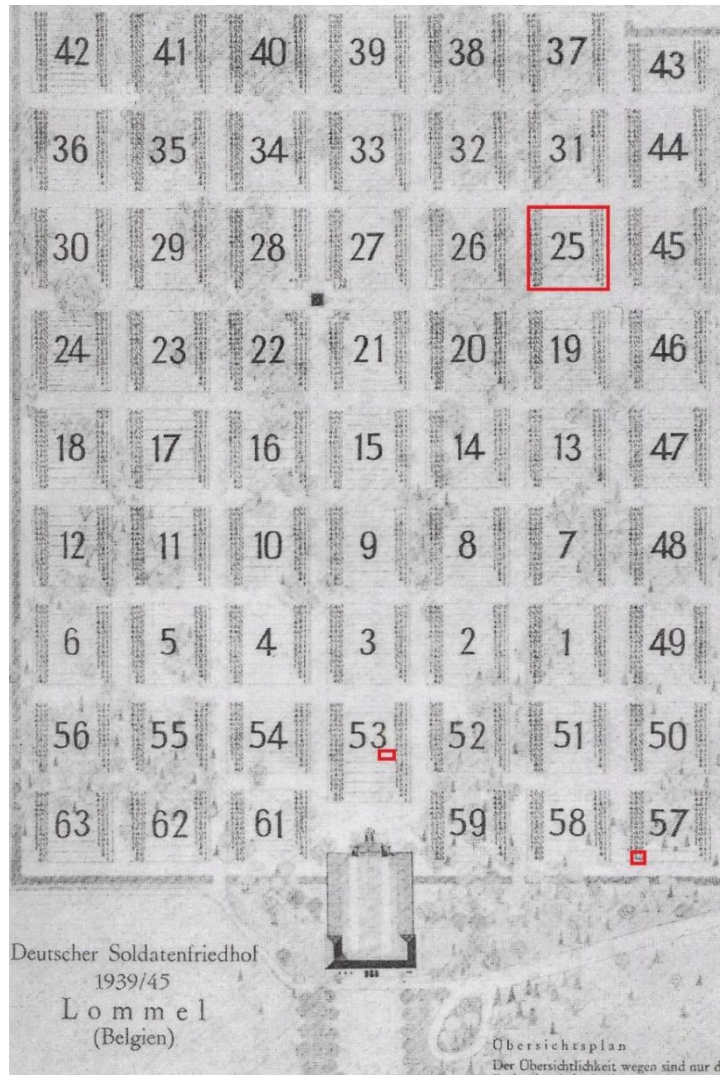
---

<sup>15</sup> Aircraft Report No. A-242/R.A.F. afkomstig uit NRA/PRO in AIR 25/731. Ook word het kwadraat (coördinaten) en tijdstip vermeld. Beiden namen komen ook voor in zowel het archief van Michael Balss als in 2 publicaties – Duel in de wolken, Ron Pütz en Die einsätze der nachtschlachtgruppen 1, 2 und 20 an der westfront vom september 1944 bis mai 1945.Dr. Christian Müller.

<sup>16</sup> Na een aanvraag bij het Deutsches Rotes Kreuz – Zentrale Auskunfst-und Dokumentationsstelle te München mocht ik op 09.08.2023 een schrijven ontvangen dat in hun archief aldaar voor deze persoon geen gegevens voorhanden zijn.

Is dit het graf van Johan Dubeck wetende dat deze samen met Joachim Klein is opgegraven? Het is slechts een hypothese en enkel DNA kan hierover uitsluitsel geven.





Grondplan van het Duits Soldatenkerkhof te Lommel met in blok 25 de gesneuvelde te Lanaken.

In blok 53 – graf 683 Karl Dübel.

In Blok 57 – Graf 80 Hans Schanze.



## De oorlog is gedaan – De zoektocht begint.

Na de oorlog gingen vele landgenoten naarstig op zoek naar hun dierbaren die waren gedeporteerd naar Duitsland en waarvan ze soms alleen de plaatsnaam van het laatste kamp kende. Vele hebben nooit kunnen achterhalen wat er nu precies met deze gebeurd is en hebben zelfs nooit een graf gevonden.

Voor de Duitsers was dit net zo. Zo ontving in de zomer van 1965 de gemeente Lanaken een brief van mevr. Gisela Hallenscheid – Böhm uit Wuppertal-Ronsdorf. Zij was al jaren wanhopig op zoek naar het graf van haar broer, Gefreiter Gerhard Böhm, jachtpiloot bij de luftwaffe en die van een missie op 01 jan 1945 niet meer is teruggekeerd. Deze mevrouw werd door een inwonster van Gellik in de kennis gesteld dat er op 01 jan 1945 een Duits vliegtuig was neergestort te Hocht en vroeg per brief om meer informatie.

Gemeentesecretaris Hubert Janssen antwoord op 28 sept. 1965 o.a. het volgende<sup>17</sup>.

*Geachte Mevrouw,*

*Thans heb ik de gelegenheid gehad verscheidene personen te ondervragen ten einde op het spoor te komen van het graf van wijlen uw broeder. Ik moet er echter onmiddellijk aan toevoegen dat ik niets met zekerheid kon te weet komen.*

*In de eerste plaats heb ik mij gewend tot de persoon die in 1948 tot 1962 het ambt van grafmaker uitoefende en thans gepensioneerd is. Deze kon zich niet herinneren dat het stoffelijk overschot van twee Duitse vliegers, die te Hocht gevallen zijn, op het gemeentelijk kerkhof werden ontgraven.*

*Ook in het register der begravingen is niets vermeld omtrent een eventuele begraving of ontgraving van twee onbekende vliegeniers. De grafmaker van voor 1948 is spijtig genoeg overleden.*

*Vervolgens heb ik ook nog de mensen ondervraagd die thans nog op de Hocht wonen en ook deze die er vroeger gewoond hebben toen het vliegtuig van uw broeder er is neergestort. Deze personen hebben mij bevestigd dat de twee vliegers, na het ongeval, door Engelse militairen ter plaatse werden begraven, dat zij na enige tijd werden ontgraven en naar een andere onbekende plaats werden overgebracht. Omtrent het juiste tijdstip van de ontgraving kunnen zij zich niets met zekerheid herinneren, het blijkt nochtans wel dat zulks twee á drie jaar na het ongeluk heeft plaatsgehad. Van een persoon uit Hocht kon ik wel vernemen dat de personen die de opgraving gedaan hebben, hem niet bekend waren en dus vreemden waren (niet van Lanaken). Ook de plaatselijke politie is niet bij de opgraving aanwezig geweest waaruit kan worden afgeleid dat beiden gesneuvelden niet op het gemeentelijk kerkhof zijn ter aarde besteld.*

*Heeft U zich reeds in verbinding gesteld met de dienst "Volksbund Deutsche kriegsgräberfürsorge e.V. – Afgevaardigde van de Volksbund voor België – Albert Fischell – Rue St. Hubert 9 te Brussel.*

*Door deze dienst werden in 1963 nog 2 Duitse militairen ontgraven van wie de namen bekend zijn.*

*Met de meeste hoogachting*

*H. Janssen*

Uit deze brief blijkt niet alleen wie de opgraving van Schanze en Dübel heeft gedaan, maar ook dat de opgraving pas een jaar later dan de in kennis stelling is gebeurd.

---

<sup>17</sup> Ingekorte versie waarbij ik mij beperkt heb tot het essentiële.

## Heeft mevr. Gisela ooit het graf van haar broer gevonden ?



*(foto G.Hallenscheid)*

Gefreiter Gerhard Böhm nam op 01 jan 1945 deel aan het grootste luchtgevecht dat op het einde van 2<sup>de</sup> W.O. heeft plaatsgevonden tijdens “operatie Bodenplatte” waarbij er door de Duitsers een massale aanval werd ingezet om vooral zoveel mogelijk geallieerde vliegvelden uit te schakelen. Een van die vliegvelden bevond zich in de bossen van Wiemesmeer genaamd Y-29.

Gefr. Gerhard Böhm maakte deel uit van 9./JG 11 en vloog op dat moment met een Focke Wulf 190 A-8. Bij de aanval op het vliegveld Y-29 waar hij een C-47 Skytrain transportvliegtuig dat daar geparkeerd stond<sup>18</sup> aan het beschieten was werd hij neergehaald door Colonel John C. Meyer die met een Mustang P-51 vloog en die nog maar net was opgestegen. Zijn toestel stortte neer dichtbij de St-Hubertuskapel te Wiemesmeer.



*De Sint-Hubertuskapel is een kapel ten noordoosten van Wiemesmeer, op de grens van de gemeenten Zutendaal, Genk, As en Maasmechelen (deelgemeenten Opgrimbie en Mechelen-aan-de-Maas). Hier komen vijf bospaden bijeen, waarvan er vier de gemeentegrenzen volgen.*

Gefr. Gerhard Böhm zijn lichaam kon toen niet geïdentificeerd worden waardoor hij te Lommel<sup>19</sup> werd begraven als “Ein Deutsche Soldat” en zoals eerder gemeld werden van deze niet altijd gegevens bijgehouden. Er sneuvelde die dag achttien Duitse piloten in onze contreien waarvan slechts de helft kon geïdentificeerd worden<sup>20</sup>. In het beste geval is Gisela Hallenscheid-Böhm er achter gekomen dat haar broer te Lommel is begraven maar niet in welk graf.

## Slotbeschouwing.

Waren Schanze en Dübel de eerste Duitsers die een veldgraf hadden zijn Klein en Dubeck de laatste.

Het is aannemelijk dat meerdere personen in die hectische septemberdagen ook een veldgraf hebben gekregen, misschien zelfs allen die in mijn lijst voortkomen. Ook ben ik ervan overtuigd dat deze lijst niet volledig is. Bij onderzoek zijn er nu nog altijd mensen die beweren “ Doar steekt nog ne Pruis in de grond”

Aanvullingen of verbeteringen zijn daarom altijd welkom

Luc Meyvis.

Niel-Bij-As – nov 2023.

<sup>18</sup> Deze stonden er nog maar net want hadden vanuit England allerlei zaken bij om nieuwjaar te vieren en werden begeleid door vliegtuigen van het 604 squadron o.a. Mosquito's.

<sup>19</sup> <https://toerismelommel.be/zienendoen/duitse-militaire-begraafplaats/>

<sup>20</sup> <https://www.taskforceliberty.be/midden-limburg-het-epische-luchtgevecht-van-nieuwjaarsdag-1945/>



